

Tomislav Filetin
Ivan Kramer
Gojko Marić

METALNE PJENE
PROIZVODNJA, SVOJSTVA I PRIMJENA

Zagreb, 2003.

Autori:

dr.sc. Tomislav Filetin, redoviti profesor Fakulteta strojarstva i
brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu
Ivan Kramer, dipl.ing. strojarstva, Zagreb
dr.sc. Gojko Marić, Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u
Zagrebu

Recenzenti:

dr.sc. Franjo Kovačiček, redoviti profesor Fakulteta strojarstva i
brodogradnje
dr.sc. Osman Muftić, redoviti profesor Fakulteta strojarstva i
brodogradnje
dr.sc. Dražen Živković, docent Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i
brodogradnje Sveučilišta u Splitu

Izdavač: Hrvatsko društvo za materijale i tribologiju, Ivana Lučića 1, Zagreb

Glavni urednik: prof. dr.sc. Vinko Ivušić

Lektorica: Zrinka Romić, prof.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 621-03

FILETIN, Tomislav

Metalne pjene : proizvodnja, svojstva i
primjena / Tomislav Filetin, Ivan Kramer,
Gojko Marić ; <crteži Mario Lesar>. -
Zagreb : Hrvatsko društvo za materijale i
tribologiju, 2003.

Bibliografija.

ISBN 953-7040-03-8

1. Kramer, Ivan 2. Marić, Gojko

430409099

Crteži, grafičko oblikovanje ovitka i prijelom na računalu: Mario Lesar, graf. ing.

Copyright © HDMT

Tisak: ITG d.o.o.

Naklada: 200

SADRŽAJ

POPIS OZNAKA

PREDGOVOR	1
1. UVOD	3
1.1. Građa i struktura metalnih pjena	5
1.2. Stabilnost metalnih pjena	7
1.4. Mogućnosti primjene metalnih pjena	8
1.5. Isplativost metalnih pjena	9
2. POSTUPCI PROIZVODNJE METALNIH PJENA	11
2.1. Ubrizgavanje plina u taljevinu	12
2.2. Plinom oslobođene čestice rastvorene u taljevini	14
2.3. Plinom oslobođene čestice rastvorene u polučvrstoj fazi	16
2.4. Precizno lijevanje pomoću kalupa od voska ili polimera	18
2.5. Taloženje metala na ćelijaste praoblake	19
2.6. Ekspanzija plina u taljevini	20
2.7. Građe s kuglastim šupljinama	22
2.8. Spajanje ili lijevanje dvaju materijala od kojih je jedan topiv	24
2.9. Eutektičko skrućivanje plin-metal	25
2.10. Matematički modeli korišteni za opisivanje ponašanja metalnih pjena	26
3. SVOJSTVA METALNIH PJENA	29
3.1. Mehanička svojstva metalnih pjena	29
3.1.1. Priprema površine i veličina uzorka	31
3.1.2. Krutost	31

3.1.3. Tlačna čvrstoća	33
3.1.4. Vlačna čvrstoća	39
3.1.5. Ponašanje pri promjenjivom opterećenju – umor	45
3.1.6. Ponašanje pri puzanju	54
3.1.7. Apsorpcija energije udara	59
3.1.8. Propagacija udarnog vala	62
3.1.9. Ojačane metalne pjene	63
3.1.10. Sendvič-konstrukcije	69
3.1.11. Procjena vrijednosti mehaničkih svojstava pjena	78
3.2. Toplinska svojstva metalnih pjena	79
3.2.1. Koeficijent toplinske vodljivosti	81
3.2.2. Prijenos topline	83
3.2.3. Vatrootpornost	85
3.2.4. Otpornost na eksploziju	86
3.2.5. Procjena vrijednosti toplinskih svojstava pjena	87
3.3. Zvučna svojstva metalnih pjena	88
3.4. Prigušenje vibracija metalnih pjena	91
3.5. Električna svojstva metalnih pjena	94
3.6. Spajanje metalnih pjena	96
3.5.1. Spajanje ljepilima	96
3.5.2. Rastavljivi spojevi	97
3.5.3. Zavarivanje	99
4. USPOREDBA METALNIH PJENA SA SLIČNIM ČELIJASTIM MATERIJALIMA	101
4.1. Polimerne pjene	101
4.2. Drvo	103
5. IZBOR METALNIH PJENA	107
6. PRIMJENA METALNIH PJENA	111
7. IZVORI PODATAKA	117
LITERATURA	123

PREDGOVOR

Metalne pjene predstavljaju relativno novu vrstu i oblik materijala koje se razvijaju na osnovi oponašanja strukture i svojstava prirodnih ćelijastih materijala kao što su drvo, kosti, koralji itd. Temeljna svojstva proizlaze od vrste materijala stijenki ćelija, oblika ćelija (zatvorene i otvorene) i procesa proizvodnje. U odnosu na druge konstrukcijske materijale prednosti su sljedeće: mala gustoća, prilagodljiva toplinska svojstva – ovisno o strukturi (otvorene ili zatvorene ćelije) mogu biti jako dobri toplinski izolatori ili mogu dobro provoditi toplinu, vatrootpornost, dobra električna vodljivost, izuzetno prigušenje energije udara, vibracija i zvuka, relativno visoka krutost sendvič konstrukcija s jezgrom od metalne pjene itd.

Problemi u proizvodnji i primjeni proizlaze iz još nepotpunog ovladavanja parametrima procesa izrade. Stoga se često dobivaju neujednačene i nepredvidljive strukture i varijacije u vrijednostima svojstava. Usporedo s usavršavanjem postupaka proizvodnje i prilagođavaju se i metode ispitivanja svojstava specifičnostima ponašanja metalnih pjena. Zato se u ovoj knjizi podrobnije opisuju načini utvrđivanja svojstava i navode rezultati iz različitih literaturnih izvora.

Intenzivan razvoj i nastojanja usvajanja proizvodnje nalaze svoju opravdanost u mogućem vrlo širokom polju primjena - za dijelove cestovnih i tračnih vozila, letjelica, brodova, u graditeljstvu, za namještaj, za ukrasne predmete, za medicinska pomagala, za izmjenjivače topline, prigušivače zvuka i vibracija itd. Za širu primjenu ograničenje je još uvijek visoka cijena metalnih pjena.

Nadamo se da će ova publikacija potaknuti istraživače i poduzetnike na intenzivnije bavljenje ovom skupinom materijala

Ova je knjiga rezultat proučavanja literaturnih podataka i osobnih kontakata autora s istraživačima i proizvođačima metalnih pjena u svijetu, a unutar tehnološkog projekta "SUMAT – Razvoj i primjena suvremenih materijala" (program HITRA/TEST). Slične analize i pregledi trendova razvoja provode se i za druge skupine novih materijala.

Zahvaljujemo recenzentima na vrlo korisnim sugestijama na osnovi kojih je poboljšan prvotni tekst. Gospodin Lesar uložio je velik trud, strpljenje i kreativnost pri izradi ilustracija, prijeloma na računalo i grafičkom oblikovanju korica.

Na kraju zahvaljujemo Ministarstvu znanosti i tehnologije RH na financijskoj potpori projektu.